

Itämerihaaste nimeltä korruptio

Erkki Laukkanen

Monien mittausten mukaan Suomi on yksi vähiten korruptoituneista maista. Näiden samojen mittausten mukaan tilanne Venäjällä ja Baltian maissa on kaikkea muuta.

Ovatko käsitykset kohdallaan?

Tätä kysymystä olen itse arvioinut Transparency Internationalin tuottamien aineistojen pohjalta. Aineistoja on kaksi. Tunnetuin aineisto on CPI, Corruption Perception Index, jota on julkaistu jo 20 vuoden ajan. Vuoden 2012 mittauksessa CPI tuotti Suomelle 90 pistettä sadasta mahdollisesta. Parannettavaa jäi siten vain 10 pisteen verran. Myös muut Pohjoismaat olivat kärjen tuntumassa.

Mutta muut Itämeren maat olivat aika kaukana kärjestä. Venäjän pisteet olivat 28, Latvian 49, Liettuan 54, Puolan 58, Viron 64 ja Saksan 79 pistettä sadasta.

Minusta tämä mittaus on hyvin ongelmallinen. CPI mittaa vain havaittua korruptiota, ja sitäkin vain julkisella sektorilla. Ja mitä mittaaajin itseensä tulee – mittauksen suorittaa 7-12 kansainvälistä instituutiota - niin ne antavat pisteensä vähän samaan kuin mäkihypyssä, ulkopuolelta arvioiden. Paras ja huonoin arvosana tiputetaan pois, ja lopuista lasketaan keskiarvo.

Kohdemaiden kansalaisilta mittajaat eivät kysy mitään.

Viimeisen vuoden aikana olen itse työstänyt vaihtoehtoisen indeksin, jolle olen antanut nimeksi II, Integrity Index. Se perustuu aineistoon, jossa korruptiota koskevista havainnoista on kysytty kohdemaiden kansalaisilta, ja muutenkin kuin julkista sektoria koskien. On kysytty korruptiosta poliittisissa puolueissa, parlamentissa, liike-elämässä, mediassa ja oikeuslaitoksessa.

Myös tämän viidestä osatekijästä koostetun mittarin mukaan Suomi ja muut Pohjoismaat ovat puhtaimpien maiden joukossa. Mutta tämä mittari jättää puhtaimmatkin maat varsin kauas ihanteellista tilaa kuvaavasta sadasta pisteestä. Suomen pisteet ovat noin 60, Saksan 45, Puolan ja Latvian 40 sekä Venäjän ja Liettuan noin 30 pistettä.

Erot maiden välillä ovat siten huomattavasti edellä esitettyä pienemmät.

Kummallakin mittaamistavalla on omat perusteensa: toinen katsoo asiaa suurten kansainvälisten instituutioiden, kuten Maailmanpankin silmin, ja toinen kohdemaiden kansalaisten, kuten suomalaisten silmin. Kaikki on kuitenkin suhteellista ja katsojan käsityskyvystä kiinni.

Yksinkertaisessa korruptiotestissä pohjoismaiden kansalaiset näyttäisivät tunnistavan korruption hieman paremmin kuin kansalaiset muissa Itämeren maissa. Mutta missä määrin he pistäisivät itsensä likoon taistelussa havaitsemaansa korruptiota vastaan, on kriittinen kysymys myös suomalaisten kannalta. Roolin ottaminen kun ei nouse kyvystä havaita ongelmia.

Venäjällä ja Baltian maissa kansalaiset kyllä pitävät maitaan korruptoituneina, mutta eivät ilmeisesti läheskään niin korruptoituneina, kuin me Suomessa olemme tottuneet ajattelemaan. Silti roolia ongelman korjaamisessa on otettu. Ja mitä tuloksiin tulee, niin viimeisen kymmenen vuoden aikana kehitys on ollut parasta siellä, missä ongelmat ovat olleet suurimmat.

Erytisen hyvää kehitystä näyttäisi olleen Latviassa ja Puolassa.

Liike-elämän ja median puhtautta arvioitaessa näiden maiden tilanne on jo likimain Suomen tasoa. Mutta poliittisten puolueiden, parlamentin ja oikeuslaitoksen puhtauteen tulee, niin ero Suomeen nähden on pienentynyt vain vähän.

Entä kehitys tästä eteenpäin, miltä se näyttää?

Minusta se näyttää kohtuullisen hyvältä. Ei ole mitään erityistä syytä olettaa, että 2000-luvulla alkanut kehitys jostakin syystä katkeaisi. Itse odotan erojen Baltian maiden ja Pohjoismaiden välillä kapenevan samalla tavalla, kuin erot Etelä- ja Pohjois-Amerikan välillä ovat kaventuneet.

Se, mitä tulee tapahtumaan muissa Itämeren maissa jää kuitenkin nähtäväksi. Saksassa kehitys on polkenut jo jonkin aikaa paikallaan. Ja mitä Puolaan tulee, se voi olla seuraavan vuosikymmenen suuri yllättäjä. Niin suotuisaa kehitys on ollut siellä viimeisten vuosien aikana.

On toki mahdollista, että maailmantalouden kirjat menevät lähivuosina niin sekaisin, että kaikkea edellä sanottua on arvioitava uudelta pohjalta. Siihen voi toki olla muitakin syitä. Hallitusten rooli korruptionvastaisessa toiminnassa kun näyttäisi heikentyneen yleisesti, niin Pohjoismaissa kuin muuallakin.

Monissa maissa kansalaiset kokevat, että mediasta on tullut korruptionvastaisen toiminnan airut.

Erkki Laukkanen
puheenjohtaja
Transparency Suomi

Aikaisemmin sarjassa ilmestyneitä kolumneja

Nro.		Kirjoittaja
15/2013	11.4.2013	Merellinen kulttuuriperintö osaksi meristrategiaa Tiina Mertanen, museonjohtaja, Suomen merimuseo, Museovirasto
11/2013	14.3.2013	Voisi Tallinnaan mennä muutenkin kuin turistiksi Markku Mantila, päätoimittaja, Kaleva
6/2013	7.2.2013	Itämeren alueen ruokayhteistyön mahdollisuudet Johanna Mäkelä, professori, Helsingin yliopisto
1/2013	3.1.2013	Itämeren alueen jäsenvaltiot ja eurokriisi Olli Rehn, varapuheenjohtaja, Euroopan komissio
47/2012	20.12.2012	Ryöstöretkien ja kaupankäynnin meri - Itämeren kansojen seikkailut esihistoriallisella ajalla Jarl-Thure Eriksson, kansleri, Åbo Akademi
42/2012	16.11.2012	Pullopостia - Meri yhdistää Suomea ja Viroa Aleksi Härkönen, suurlähettiläs, Suomen suurlähetystö, Tallinna
37/2012	12.10.2012	Venäjän WTO-jäsenyyden alkumetreit Heli Simola, ekonomisti, Suomen Pankin siirtymätalouksien tutkimuslaitos
34/2012	21.9.2012	Cleantechista ratkaisu Itämerelle ja Suomen talouskasvulle Jyri Häkämies, elinkeinoministeri, Työ- ja elinkeinoministeriö
30/2012	24.8.2012	Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyötä laajalla rintamalla Erkki Tuomioja, ulkoasiainministeri, ulkoasiainministeriö
11/2012	9.3.2012	Itämeri on kirkkojen meri Kari Mäkinen, arkkipiispa, Suomen evankelis-luterilainen kirkko
7/2012	10.2.2012	Itämeren kohtalo ratkaistaan puhdistamoilla eikä juhlapuheissa Juha Nurminen, puheenjohtaja, John Nurmisen Säätiö
1/2012	6.1.2012	Työnjaolla tehokkuutta Itämeren alueen yhteistyöhön Thomas Götz, Saksan Suomen suurlähettiläs